

บทที่ 6

บัญชีคุมยอดและสมุดรายวันเฉพาะ

เค้าโครงเรื่อง

1. บัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อย
2. สมุดรายวันเฉพาะ
 - 2.1 สมุดรายวันซื้อ
 - 2.2 สมุดรายวันขาย
 - 2.3 สมุดรายวันส่งคืนและส่วนลด
 - 2.4 สมุดรายวันรับคืนและส่วนลด
 - 2.5 สมุดเงินสด
3. สมุดรายวันทั่วไปและตัวอย่างการแก้ไขข้อผิดพลาด

สาระสำคัญ

1. การมีบัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อย จะช่วยให้การค้นหาที่ผิดเมื่อ งบทดลองไม่ลงตัวสะดวกและรวดเร็ว
2. สมุดรายวันเฉพาะถือเป็นสมุดขั้นต้นใช้สำหรับบันทึกรายการเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เช่น สมุดรายวันซื้อสำหรับบันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ สมุดรายวันขายสำหรับบันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ
3. การแก้ไขข้อผิดพลาดจะบันทึกในสมุดรายวันทั่วไป ณ วันที่พบข้อผิดพลาด ซึ่งข้อผิดพลาดอาจถูกค้นพบก่อนการปิดบัญชีหรือหลังการปิดบัญชี

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้สามารถบันทึกการขายการค้าต่าง ๆ ในสมุดรายวันเฉพาะได้ถูกต้อง และจำแนกได้ว่ารายการใดควรบันทึกสมุดรายวันเฉพาะเล่มใด
2. เพื่อให้สามารถบันทึกการขายการค้าแก้ไขข้อผิดพลาดได้ถูกต้อง

กิจการสามารถจัดบันทึกรายการค้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมุดลงรายการขั้นต้น ซึ่งแบ่งเป็นสมุดรายวันเฉพาะและสมุดรายวันทั่วไป กิจการอาจมีสมุดรายวันเฉพาะหรือไม่ก็ได้ แต่จะต้องมีสมุดรายวันทั่วไปเสมอ เพราะรายการใดก็ตามที่ไม่สามารถจัดบันทึกในสมุดรายวันเฉพาะได้ จะนำมาจัดบันทึกในสมุดรายวันทั่วไป ดังจะได้อธิบายต่อไปในบทนี้

1. บัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อย (Controlling Accounts and Subsidiary Ledgers)

กิจการที่มีลูกหนี้และเจ้าหนี้หลายราย จะเปิดบัญชีลูกหนี้และบัญชีเจ้าหนี้เพียงอย่างละ 1 บัญชีในบัญชีแยกประเภททั่วไป บัญชีเจ้าหนี้และบัญชีลูกหนี้ในบัญชีแยกประเภททั่วไปนี้เราเรียกว่า “บัญชีคุมยอด” (Controlling Accounts) ส่วนบัญชีลูกหนี้รายตัวและเจ้าหนี้รายตัวจะเปิดไว้ในบัญชีแยกประเภทย่อย (Subsidiary Ledgers) โดยบัญชีลูกหนี้รายตัวจะอยู่ในบัญชีแยกประเภทลูกหนี้ (Accounts Receivable Ledger) ส่วนบัญชีเจ้าหนี้รายตัวจะอยู่ในบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้ (Accounts Payable Ledger)

การมีบัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อย จะช่วยให้การค้นหาที่ผิดเมื่อจบทดลองไม่ลงตัวสะดวกและรวดเร็วขึ้น ยอดคงเหลือของแต่ละบัญชีในบัญชีแยกประเภทย่อยเมื่อรวมกันแล้วต้องเท่ากับยอดคงเหลือในบัญชีคุมยอด

กิจกรรมการเรียนรู้ 1
ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) บัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อยแตกต่างกันอย่างไร
- 2) จงอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบัญชีคุมยอดและบัญชีแยกประเภทย่อย

2. สมุดรายวันเฉพาะ (Specialized Journals)

สมุดรายวันเฉพาะเป็นสมุดลงรายการเบื้องต้น ใช้บันทึกรายการใดรายการหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นรายการที่เกิดขึ้นบ่อยและมีเป็นจำนวนมาก สมุดรายวันเฉพาะที่ควรมีได้แก่ สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย และสมุดเงินสด นอกจากนี้อาจมีสมุดรายวันรับคืนและสมุดรายวันส่งคืน ถ้ารายการรับคืนและรายการส่งคืนเป็นจำนวนมาก

2.1 สมุดรายวันซื้อ (Purchases Journal) เป็นสมุดลงรายการเบื้องต้นใช้บันทึกรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ การจะบันทึกรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อในสมุดรายวันทั่วไปทุกรายการ

และผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททุกครั้งที่บันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไปย่อมเป็นการเสียเวลา จึงนำสมุดรายวันชื่อมาใช้บันทึกรายการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อแทน การผ่านรายการจะกระทำทุกครั้งที่เกิดรายการขึ้นโดยผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้ แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าบัญชีในสมุดรายวันชื่อ นอกจากนี้ยังต้องผ่านรายการไปยังบัญชีเจ้าหนี้ซึ่งเป็นบัญชีคุมยอด และบัญชีซื้อทุกสิ้นเดือน

สรุปวิธีการบันทึกบัญชีในสมุดรายวันชื่อ

1. ช่องวันที่ เขียนวันที่ตามใบกำกับสินค้า
2. ช่องเลขที่ใบกำกับสินค้า เขียนเลขที่ใบกำกับสินค้าฉบับนั้น
3. ช่องบัญชีที่เครดิต เขียนชื่อเจ้าหนี้ (ผู้ขาย)
4. ช่องหน้าบัญชี เขียนเครื่องหมาย ✓ เมื่อผ่านรายการไปยังบัญชีเจ้าหนี้รายตัวแล้ว
5. ช่องจำนวนเงิน เขียนจำนวนเงินตามใบกำกับสินค้าซึ่งหักส่วนลดการค้าแล้ว
6. ทุกสิ้นเดือน รวมยอดช่องจำนวนเงิน แล้วผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยเดบิตบัญชีซื้อเครดิตบัญชีเจ้าหนี้ และในช่องหน้าบัญชีให้ลงเลขที่บัญชีซื้อและบัญชีเจ้าหนี้

ตัวอย่างและรูปแบบของสมุดรายวันชื่อ

2536

- มกราคม 4 ซื้อสินค้าจากร้านสายใจเป็นเงินเชื่อจำนวน 6,000 บาท ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 26
- 10 ซื้อสินค้าจากร้านพีวีซีเป็นเงินเชื่อจำนวน 18,000 บาท ได้รับส่วนลดการค้า 10% ตามใบกำกับสินค้า เลขที่ 95 (จำนวนเงินที่บันทึกบัญชีเท่ากับ $18,000 - (10\% \times 18,000) = 16,200$ บาท)
- 28 ซื้อสินค้าจากร้านเกียรติเจริญเป็นเงินเชื่อจำนวน 30,000 บาท ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 66

สมุดรายวันชื่อ

หน้า 1

วันที่	เลขที่ใบกำกับสินค้า	บัญชีที่เครดิต	หน้า บ/ช	จำนวนเงิน
2536				
ม.ค. 4	26	ร้านสายใจ	✓	36,000 -
10	95	ร้านพีวีซี	✓	16,200 -
26	66	ร้านเกียรติเจริญ	✓	30,000 -
31		เดบิตบัญชีซื้อ - เครดิตบัญชีเจ้าหนี้	51/21 7	52 200 -

สมุดบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้
เจ้าหนี้ - ร้านสายใจ

วันที่	รายการ	หน้า บ/ช	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ
2536 ม.ค. 4	ซื้อ - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 26 ซ. 1		6,000 -	6,000 -	

เจ้าหนี้ - ร้านพีวีซี

วันที่	รายการ	หน้า บ/ช	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ
2536 ม.ค. 10	ซื้อ - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 95	ซ. 1		16,200 -	16,200 -

เจ้าหนี้ - ร้านเกียรติเจริญ

วันที่	รายการ	หน้า บ/ช	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ
2536 ม.ค. 28	ซื้อ - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 66 ซ. 1			30,000 -	30,000 -

สมุดแยกประเภททั่วไป
บัญชีเจ้าหนี้

เลขที่ 21

			2536 ม.ค. 31	สมุทรายวันซื้อ	ซ. 1	52,200 -
--	--	--	-----------------	----------------	------	----------

บัญชีซื้อ

เลขที่ 51

2536								
ม.ค. 31	สมุดรายวันซื้อ	ช. 1	52,200	-				

การผ่านรายการจากสมุดรายวันซื้อไปบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้

1. ให้ผ่านรายการทุกครั้งที่เกิดรายการขึ้น โดยเครดิตบัญชีเจ้าหนี้รายตัว
2. ช่องหน้าบัญชีในบัญชีเจ้าหนี้รายตัวให้อ้างถึงเลขหน้าของสมุดรายวันซื้อ

การผ่านรายการจากสมุดรายวันซื้อไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

ทุกสิ้นเดือนให้ผ่านรายการไปยังบัญชีซื้อและบัญชีเจ้าหนี้ และให้อ้างเลขหน้าของสมุดรายวันซื้อในช่องหน้าบัญชีในบัญชีแยกประเภททั่วไป

2.2 สมุดรายวันขาย (Sales Journal)

แบบของสมุดรายวันขายและหลักการบันทึกบัญชีคล้ายคลึงกับสมุดรายวันซื้อต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการบันทึกรายการในสมุดรายวันขาย

2536

- มิถุนายน
- 1 ขายเชื่อให้นายกนก ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 501 จำนวนเงิน 4,000 บาท
 - 6 ขายเชื่อให้นายสมคิด ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 502 จำนวนเงิน 2,000 บาท
 - 12 ขายเชื่อให้ร้านจงจิต ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 503 จำนวนเงิน 3,000 บาท
 - 15 ขายเชื่อให้นายชาญ ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 504 จำนวนเงิน 4,500 บาท
 - 22 ขายเชื่อให้นายชำนาญ ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 505 จำนวนเงิน 2,500 บาท
 - 25 ขายเชื่อให้นายดำรงค์ ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 506 จำนวนเงิน 1,000 บาท
 - 28 ขายเชื่อให้ร้านไทยพัฒนา ตามใบกำกับสินค้าเลขที่ 507 จำนวนเงิน 3,500 บาท

การบันทึกรายการข้างต้นในสมุดรายวันขาย เป็นดังนี้

สมุดรายวันขาย

หน้า 1

วันที่	เลขที่ ใบกำกับสินค้า	บัญชีที่เดบิต	เลขที่ บัญชี	จำนวนเงิน
2536				
มี.ย	1	501 นายกนก	✓	4 00 -
	6	502 นายสมคิด	✓	2 00 -
	12	503 ร้านจงจิต	✓	3 00 -
	15	504 นายชาญ	✓	4 00 -
	22	505 นายชำนาญ	✓	2 00 -
	25	506 นายดำรงค์	✓	1 00 -
	28	507 ร้านไทยพัฒนา	✓	3,500 -
	30	เดบิตลูกหนี้ เครดิตขาย	12/41	20,500 -

การผ่านรายการ เป็นเช่นเดียวกับการผ่านรายการจากสมุดรายวันซื้อไปยังบัญชีแยกประเภท คือผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภทย่อยในวันที่เกิดรายการขึ้น แล้วใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องเลขที่บัญชี เพื่อแสดงว่าได้ผ่านรายการแล้ว สิ้นเดือนผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยผ่านไปยังบัญชีลูกหนี้ทางด้านเดบิต และบัญชีขายทางด้านเครดิต

ลูกหนี้

12

2536								
มี.ย. 30	สมุดรายวันขาย	ข.1	20,500	-				

ขาย

41

				2536				
				มิ.ย. 30	สมุดรายวันขาย	ข.1		20,500

สมุดแยกประเภทลูกหนี้
ลูกหนี้ - นายกนก

วันที่	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต	เครดิต	ยอดคงเหลือ
2536 มิ.ย. 1	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 501	ข.	4,000	-	4,000 -

ลูกหนี้-นายสมคิด

2536 มิ.ย. 6	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 502	91.1	2,000	-	2,000 -
-----------------	-----------------------------	------	-------	---	---------

ลูกหนี้-ร้านจงจิต

2536 มิ.ย. 12	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 503	U.1	3,000	-	3,000 -
------------------	-----------------------------	-----	-------	---	---------

ลูกหนี้- นายชาญ

2536 มิ.ย. 15	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 504	ข.1	4,500	-	4,500 -
------------------	-----------------------------	-----	-------	---	---------

ลูกหนี้ - นายชำนานู

2536							
มิ.ย. 22	ขาย - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 505	ข.1	2,500	-			2,500 -

ลูกหนี้ - นายดำรงค์

2536							
มิ.ย. 25	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 506	ข.1	1,000	-			1,000 -

ลูกหนี้ - ร้านไทยพัฒนา

2536							
มิ.ย. 28	ขาย - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 507	91.1	3,500	-			3,500

2.3 สมุดรายวันส่งคืนและส่วนลด (Purchases Returns and Allowances Journal)

เป็นสมุดขัณฑ์ใช้สำหรับบันทึกรายการส่งคืนสินค้าที่ซื้อมาเป็นเงินเชื่อ

วิธีการบันทึกบัญชีในสมุดรายวันส่งคืน

- 1) ช่องวันที่ เขียนวันที่ตามใบขอลดหนี้
- 2) ช่องเลขที่ใบขอลดหนี้ เขียนเลขที่ใบขอลดหนี้
- 3) ช่องบัญชีที่เครดิต เขียนชื่อเจ้าหน้าที่กิจการส่งคืนสินค้า
- 4) ช่องเลขที่บัญชีเขียน ✓ เมื่อผ่านรายการไปบัญชีเจ้าหนี้รายตัว
- 5) ช่องจำนวนเงิน
- 6) ลิ้นเดือนรวมยอดช่องจำนวนเงินแล้วผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยเดบิตบัญชีเจ้าหนี้ เครดิตบัญชีส่งคืน และในช่องเลขที่บัญชีให้ลงเลขที่บัญชีเจ้าหนี้และบัญชีส่งคืน

ตัวอย่างและรูปแบบของสมุดรายวันส่งคืน

2536

มกราคม 6 ส่งคืนสินค้าให้ร้านสายใจ จำนวน 1,000 บาท ตามใบขอลดหนี้เลขที่ 01
 12 ส่งคืนสินค้าให้ร้านพีวีซี จำนวน 2,000 บาท เป็นราคาก่อนหักส่วนลด
 การค้า 10% ตามใบขอลดหนี้เลขที่ 02

สมุดรายวันส่งคืน

หน้า 1

วันที่	เลขที่ ใบขอลดหนี้	บัญชีที่เครดิต	เลขที่ บัญชี	จำนวนเงิน
2536				
ม.ค. 6	01	ร้านสายใจ	✓	1,000 -
12	02	ร้านพีวีซี	✓	1,800 -
31		เดบิตเจ้าหนี้ เครดิตส่งคืน	21/5๕	2,300 -

**สมุดแยกประเภทเจ้าหนี้รายตัว
 เจ้าหนี้ - ร้านสายใจ**

วันที่	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		เครดิต		ยอดคงเหลือ	
2536								
ม.ค. 4	ซื้อ - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 37	ซ. 1			6,000	-	6,000	-
6	ส่งคืน - ใบขอลดหนี้เลขที่ 02	ส. 1	1,000	-			5,000	-

เจ้าหนี้ - ร้านพีวีซี

วันที่	รายการ	หน้า บัญชี	เดบิต		เครดิต		ยอดคงเหลือ	
2536								
ม.ค. 10	ซื้อ - ใบกำกับสินค้าเลขที่ 96	ซ. 1			16,200	-	16,200	-
12	ส่งคืน - ใบขอลดหนี้เลขที่ 02	ส. 1	1,800	-			14,400	-

สมุดแยกประเภททั่วไป

					เจ้าหนี้		เลขที่ 21		
2536					2536				
ม.ค. 31	สมุดรายวันส่งคืน	ส.1	2,800	-	ม.ค. 31	สมุดรายวันซื้อ	ซ.1	52,000	-

					ส่งคืน		เลขที่ 52		
					2536				
					ม.ค. 31	สมุดรายวันส่งคืน	ส.1	2,800	-

การผ่านรายการจากสมุดรายวันส่งคืนไปบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้จะกระทำทุกครั้งที่เกิดรายการ สิ้นเดือนจะผ่านรายการจากสมุดรายวันส่งคืนไปบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยเดบิตบัญชีเจ้าหนี้และเครดิตบัญชีส่งคืน

2.4 สมุดรายวันรับคืน และส่วนลด (Sales Returns and Allowances Journal)

เป็นสมุดบันทึบใช้บันทึกรายการรับคืนสินค้าที่ขายไปเป็นเงินเชื่อ

วิธีการบันทึกบัญชีในสมุดรายวันรับคืน

- 1) ช่องวันที่ เขียนวันที่ตามตามใบหักหนี้ที่กิจการเป็นผู้ออก
- 2) ช่องเลขที่ใบหักหนี้ เขียนเลขที่ของใบหักหนี้
- 3) ช่องบัญชีที่เครดิต เขียนชื่อลูกหนี้ที่กิจการรับคืนสินค้า
- 4) ช่องเลขที่บัญชี เขียนเครื่องหมาย ✓ เมื่อผ่านรายการไปบัญชีลูกหนี้รายตัวในบัญชีแยกประเภทลูกหนี้
- 5) ช่องจำนวนเงิน
- 6) สิ้นเดือนรวมยอดช่องจำนวนเงินแล้วผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป โดยเดบิตบัญชีรับคืน เครดิตบัญชีลูกหนี้ และในช่องเลขที่บัญชี ในลงเลขที่บัญชีรับคืนและบัญชีลูกหนี้

ตัวอย่างและรูปแบบของสมุดรายวันรับคืน

2536

- มกราคม 14 รับคืนสินค้าจากนายวิทยา จำนวน 6,000 บาท ตามใบหักหนี้เลขที่ 01
 27 รับคืนสินค้าจากนายสว่าง จำนวน 10,000 บาท ตามใบหักหนี้เลขที่ 02
 เป็นราคาก่อนหักส่วนลดการค้า 10%

สมุดรายวันรับคืน

หน้า 1

วันที่	เลขที่ ใบหักหนี้	บัญชีที่เครดิต	เลขที่ บัญชี	จำนวนเงิน
2536				
ม.ค. 14	01	นายวิทยา	✓	6,000 -
27	02	นายสว่าง	✓	9,000 -
31		เดบิตรับคืน เครดิตลูกหนี้	42/12	15,000 -

สมุดแยกประเภทลูกหนี้
ลูกหนี้-นายวิทยา

วันที่	รายการ	หน้า		เครดิต
		บัญชี	เดบิต	
2536				
ม.ค. 14	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 001	ข.1	40,000 -	40,000 -
14	รับคืน-ใบหักหนี้เลขที่ 01	ร.1		6,000 -
				34,000 -

ลูกหนี้-นายสว่าง

วันที่	รายการ	หน้า		เครดิต	ยอดคงเหลือ
		บัญชี	เดบิต		
2536					
ม.ค. 25	ขาย-ใบกำกับสินค้าเลขที่ 002	ข.1	54,000 -		54,000 -
27	รับคืน -ใบหักหนี้เลขที่ 02	ร.1		9,000 -	45,000 -

สมุดแยกประเภททั่วไป

ลูกหนี้				เลขที่ 12
2536				
ม.ค. 31	สมุดรายวันขาย	ข.1	94,000 -	
		2536		
		ม.ค. 31	สมุดรายวันรับคืน	5.1
				15,000 -

2536								
ม.ค. 31	สมุดรายวันรับคืน	ร.1	15,000	-				

การผ่านรายการจากสมุดรายวันรับคืนไปบัญชีแยกประเภทลูกหนี้รายตัว

- ผ่านรายการจากสมุดรายวันรับคืนไปยังบัญชีลูกหนี้รายตัวทุกครั้งที่เกิดรายการ
- ช่องหน้าบัญชีในสมุดแยกประเภทลูกหนี้ให้อ้างถึงหน้าของสมุดรายวันรับคืน

การผ่านรายการจากสมุดรายวันรับคืนไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

ให้ผ่านรายการทุกสิ้นเดือนไปยังบัญชีลูกหนี้และบัญชีรับคืน โดยเดบิตบัญชีรับคืนและเครดิตบัญชีลูกหนี้

2.5 สมุดเงินสด (Cash Book)

สมุดเงินสด เป็นสมุดที่ใช้บันทึกรายการรับและจ่ายเงินสดของกิจการ และแสดงจำนวนเงินสดคงเหลือ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง ดังนั้นสมุดเงินสดจึงทำหน้าที่เป็นสมุดลงรายการขั้นต้น และบัญชีแยกประเภทเงินสดด้วย

แบบของสมุดเงินสดอาจแตกต่างกันตามความเหมาะสมของกิจการแต่ละแห่ง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการบันทึกการรับจ่ายเงินสด

2536

- มิ.ย.1 เงินสดคงเหลือ 15,000 บาท
- นายสมศักดิ์นำเงินสดมาลงทุนเพิ่มเติม 10,000 บาท
- 5 ซื้อโต๊ะและเก้าอี้ 2,000 บาท จ่ายค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด 50 บาท
- 7 ชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อจากนายอวยชัย 5,000 บาท
- 12 จ่ายสินค้าเป็นเงินสด 7,500 บาท
- 20 รับชำระหนี้จากนายกิตติ 6,000 บาท จ่ายค่าเช่าร้านสำหรับเดือนมิถุนายน 500 บาท และจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 300 บาท
- 25 ขายสินค้าเป็นเงินสด 6,500 บาท
- 29 ซื้อสินค้าเป็นเงินสด 4,500 บาท

การบันทึกรายการข้างต้นในสมุดเงินสดเป็นดังนี้

สมุดเงินสด

วันที่	เลขที่ ใบสำคัญ	รายการ	เลขที่ บัญชี	จำนวนเงิน	วันที่	เลขที่ ใบสำคัญ	รายการ	เลขที่ บัญชี	จำนวนเงิน
2536					2536				
มิ.ย. 1		ยอดยกมา	✓	15,000 -	มิ.ย. 5		เครื่องตกแต่ง	107	2,000 -
		ทุน-สมศักดิ์	301	10,000 -			คชจ.เบ็ดเตล็ด	502	50 -
12		ขาย	401	7,500 -	7		เจ้าหนี้-นายอวยชัย	201/✓	5,000 -
20		ลูกหนี้-นายกิตติ	103/✓	6,000 -	20		ค่าเช่า	503	500 -
25		ขาย	401	6,500 -			ค่าเบี้ยประกัน	504	300 -
					29		ซื้อ	501	4,500 -
					30		ยอดยกไป	✓	32,650 -
				45,000 -					45,000 -
ก.ค. 1		ยอดยกมา	✓	32,650 -					

การผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีแยกประเภทย่อยเป็นดังนี้

ลูกหนี้					103				
2536					2536				
มิ.ย. 1	ยอดยกมา	✓	xxx	-	มิ.ย. 20	เงินสด	งส.1	6,000	-

เครื่องตกแต่ง					107				
2536									
มิ.ย. 5	เงินสด	งส. 1	2,000	-					

หนี้					201				
2536					2536				
มิ.ย. 7	เงินสด	งศ.1	5,000	-	มิ.ย. 1	ยอดยกมา	✓	xxxx	-

ทุน					301				
					2536				
					มิ.ย. 1	ยอดยกมา	✓	xxx	-
						เงินสด	งศ.1	10,000	

ขาย					401				
					2536				
					มิ.ย. 12	เงินสด	งศ.1	7,500	-
					25	เงินสด	งศ.1	6,500	-

ซื้อ					501				
2536									
มิ.ย. 29	เงินสด	งศ.1	4,500	-					

ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด					502				
2536									
มิ.ย. 5	เงินสด	งศ.1	50	-					

ค่าเช่า							503
2536							
มิ.ย. 20	เงินสด	งส.1	500	-			

ค่าเบี้ยประกัน							504
2536							
มิ.ย. 20	เงินสด	งส.1	300	-			

ลูกหนี้ - นายกิตติ							
2536							
มิ.ย. 1	ยอดยกมา			✓		XXX	-
20	เงินสด			งส.1	6,000	-	

เจ้าหนี้ - นายอวยชัย							
2536							
มิ.ย. 1	ยอดยกมา			✓		XXX	-
7	เงินสด			งส.1	5,000	-	

ถ้ากิจการมีส่วนลดเงินสดเกิดขึ้นอาจขยายสมุดเงินสดโดยเพิ่มช่องส่วนลดรับและส่วนลดจ่าย ตัวอย่างการบันทึกรายการในสมุดเงินสดในกรณีที่มีส่วนลด เป็นดังนี้

2536

- กรกฎาคม
- 1 เงินสดคงเหลือ 32,500 บาท
 - 2 ซื้อสินค้าเป็นเงินสด 4,000 บาท
 - 4 ขายสินค้าเป็นเงินสด 2,500 บาท
 - 8 จ่ายชำระหนี้ นายเจิมศักดิ์ สำหรับสินค้าที่ซื้อ ราคาตามใบกำกับสินค้า 3,500 บาท ได้รับส่วนลด 2%

กรกฎาคม 9 รับชำระหนี้จากนายเล็ก 2,500 บาท ให้ส่วนลด 2%
 10 นายสมศักดิ์ได้นำเงินสดมาลงทุนเพิ่มเติม 20,000 บาท
 12 จ่ายค่าเช่าสำหรับเดือนกรกฎาคม 1,000 บาท และขายสินค้าเป็นเงินสด 2,000 บาท
 13 ซื้อรถยนต์ราคา 17,500 บาท
 15 รับชำระหนี้จากนายเชิดจำนวน 4,400 บาท ให้ส่วนลด 2%
 17 ซื้อตู้ใส่สินค้า 1 ใบ ราคา 750 บาท
 18 จ่ายชำระหนี้บริษัทบำรุงจำกัด สำหรับสินค้าที่ซื้อเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม จำนวน 4,500 บาท ได้ส่วนลด 2%
 19 จ่ายค่าโทรศัพท์ประจำเดือนมิถุนายน 125 บาท
 22 ซื้อสมุดบัญชีและกระดาษ 150 บาท
 25 ขายสินค้าเป็นเงินสด 3,350 บาท
 27 ซื้อสินค้าเป็นเงินสด 6,600 บาท
 28 กู้เงินจากธนาคาร 12,500 บาท โดยรับรองตัวเงินให้
 29 จ่ายเงินตามตัวเงินจ่ายซึ่งได้รับรองให้กับธนาคาร จำนวน 3,000 บาท
 30 จ่ายเงินเดือนพนักงาน 3,600 บาท

การบันทึกรายการในสมุดเงินสดเป็นดังนี้

วันที่	รายการ	เลขที่บัญชี	เงินสด	ส่วนลดจ่าย	สมุดเงินสด		วันที่	รายการ	เลขที่บัญชี	เงินสด	ส่วนลดรับ
					วันที่	รายการ					
2538					2538						
ก.ค. 1	ยอดยกมา	✓	32,500-		ก.ค. 2	ซื้อ	501	4,000-			
4	ขาย	401	2,500-		8	เจ้าหนี้-นายเฉลิมศักดิ์	201✓	3,430-			70-
9	ลูกหนี้-นายเล็ก	103/✓	2,450-	50-	12	ค่าเช่า	503	1,000-			
10	ทุน-สมศักดิ์	301	20,000-		13	รถยนต์	105	17,500-			
12	ขาย	401	2,000-		17	เครื่องตกแต่ง	106	750-			
15	ลูกหนี้-นายเชิด	103/✓	4,312-	88-	18	เจ้าหนี้-บริษัทบำรุง	201✓	4,410-			90-
25	ขาย	401	3,350-		19	ค่าโทรศัพท์	504	125-			
28	ตัวเงินจ่าย	202	12,500-		22	วัสดุสิ้นเปลือง	107	150-			
					27	ซื้อ	501	6,600-			
					29	ตัวเงินจ่าย	202	3,000-			
					30	เงินเดือน	505	3,600-			
					31	ยอดยกไป	✓	35,047-			
ส.ค. 1	ยอดยกมา	✓	79,612-	138-				79,612-			160-
			35,047-	(401.1)							(501.1)

การผ่านรายการไปยังบัญชีแยกประเภททั่วไปและบัญชีแยกประเภทย่อยเป็นดังนี้

ลูกหนี้

103

2536				2538				
ก.ค. 1	ยอดยกมา	✓	xxx	-	ก.ค. 9	เงินสด	งส.9	2,450 -
						ส่วนลดจ่าย	งส.9	50 -
					15	เงินสด	งส.9	4,312 -
						ส่วนลดจ่าย	งส.9	88 -

รถยนต์

105

2536								
ก.ค. 13	เงินสด	งส.9	17,500	-				

เครื่องตกแต่ง

106

2536								
ก.ค. 17	เงินสด	sa.9	750	-				

วัสดุสิ้นเปลือง

107

2536								
ก.ค. 22	เงินสด	งส.9	150	-				

เจ้าหนี้					201		
2536				2536			
ก.ค. 8	เงินสด	งส.9	3,430	-	ก.ค. 1	ยอดยกมา	✓ xxx -
	ส่วนลดรับ	งส.9	70	-			
18	เงินสด	งส.9	4,410	-			
	ส่วนลดรับ	งส.9	90	-			

ตั๋วเงินจ่าย					202		
2536				2536			
ก.ค. 29	เงินสด	งส.9	3,000	-	ก.ค. 1	ยอดยกมา	✓ xxx -
					28	เงินสด	งส.9 12,500 -

ทุน-สมัคักดิ์					301		
				2536			
				ก.ค. 10	เงินสด	งส.9	20,000

ขาย					401		
				536			
				ก.ค. 4	เงินสด	งส.9	2,500 -
				12	เงินสด	งส.9	2,000 -
				25	เงินสด	งส.9	3,350 -

ส่วนลดจ่าย

401

2536								
ก.ค. 31	สมุดเงินสด	งต. 9	138	-				

ซื้อ

2536								
ก.ค. 2	เงินสด	งต. 9	4,000	-				
27	เงินสด	งต. 9	6,600	-				

ส่วนลดรับ

501. 1

					2536			
					ก.ค. 31	สมุดเงินสด	งต. 9	160 -

ค่าเช่า

2536								
ก.ค. 12	เงินสด	งต. 9	1,000	-				

ค่าโทรศัพท์

504

2536								
ก.ค. 19	เงินสด	งต. 9	125	-				

เงินเดือน

505

2536								
ก.ค. 30	เงินสด	งศ.9	3,600	-				

สมุดแยกประเภทลูกหนี้
ลูกหนี้-นายเล็ก

2536								
ก.ค. 1	ยอดยกมา			✓				XXX -
9	เงินสด	งศ.9				2,500		

ลูกหนี้-นายเชิด

2536								
ก.ค. 1	ยอดยกมา			f				XXX
15	เงินสด	งศ.9				4,401		

สมุดแยกประเภทเจ้าหนี้
เจ้าหนี้-นายเจิมศักดิ์

2536								
ก.ค. 1	ยอดยกมา			f				XXX -
8	เงินสด	งศ.9	3,500	-				

เจ้าหนี้ - บริษัท บำรุง จำกัด

2536								
ก.ค. 1	ยอดยกมา			f				XXX -
18	เงินสด	งศ.9	4,500	-				

กิจการบางแห่งที่มีรายการรับจ่ายเงินสดเป็นจำนวนมาก อาจแบ่งสมุดเงินสดออกเป็น 2 เล่ม คือ สมุดเงินสดรับ (Cash Receipts Journal) และสมุดเงินสดจ่าย (Cash Payments Journal or Cash Disbursements Journal) ซึ่งทำหน้าที่เป็นสมุดลงรายการขั้นต้นเท่านั้น จึงต้องมีบัญชีแยกประเภทเงินสดด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ให้นักศึกษาทำโจทย์ต่อไปนี้

ต่อไปนี้ เป็นรายการค้าบางส่วนของร้านพิทยา

2536

- เม.ย. 3 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากร้านพัฒนา 4,000 บาท ใบกำกับสินค้าเลขที่ 520
เงื่อนไข 2/10, n/60
- 5 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากห้างอุดม 5,000 บาท ส่วนลดการค้า 3% ใบกำกับ
สินค้าเลขที่ 760 เงื่อนไข n/30
- 9 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากห้างมหา 7,500 บาท ใบกำกับสินค้าเลขที่ 874
เงื่อนไข n/45
- 12 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากบริษัทไทยวัฒนา 10,000 บาท ใบกำกับสินค้าเลขที่ 992
เงื่อนไข n/30
- 13 ส่งสินค้าคืนห้างมหา 450 บาท ใบขอลดหนี้เลขที่ 20
- 18 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากห้างอุดม 8,500 บาท ส่วนลดการค้า 3% ใบกำกับ
สินค้าเลขที่ 790
- 22 ส่งสินค้าคืนห้างอุดม 1,000 บาท เป็นราคาก่อนหักส่วนลด ใบขอลดหนี้เลขที่ 21
- 26 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากร้านพัฒนา 4,750 บาท ใบกำกับสินค้าเลขที่ 553 เงื่อนไข
2/10, n/60
- 30 ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อจากห้างมหา 10,500 บาท ใบกำกับสินค้าเลขที่ 697
กำหนดชำระ 45 วัน

- ให้ทำ
1. บันทึกรายการซื้อเชื่อในสมุดรายวันซื้อ และรายการส่งคืนในสมุดรายวันส่งคืน
 2. ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้
 3. ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภททั่วไป

3. สมุดรายวันทั่วไปและตัวอย่างการแก้ไขข้อผิดพลาด

รายการค้าที่จะนำมาบันทึกในสมุดรายวันทั่วไปได้แก่

- 1) การซื้อสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ
- 2) การขายสินทรัพย์เป็นเงินเชื่อ
- 3) รายการปรับปรุงบัญชี
- 4) รายการปิดบัญชี
- 5) การแก้ไขข้อผิดพลาด

ตัวอย่างการแก้ไขข้อผิดพลาด เป็นดังนี้

2536

ม.ค. 1 จ่ายเงินสดซื้อยางรถยนต์ 2 เส้น 2,800 บาท บันทึกในสมุดเงินสดถูกต้อง แต่ผ่านรายการไปยังบัญชีรถยนต์ทางด้านเดบิต 2,800 บาท

มี.ค. 12 ขายสินค้าเป็นเงินสด 2,010 บาท บันทึกรายการเป็น 2,001 บาท

ก.ค. 7 จ่ายค่าน้ำค่าไฟ 550 บาท บันทึกในสมุดเงินสดโดยเดบิตบัญชีเงินเดือน 550 บาท

พ.ย. 30 ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อในห้างทวี 6,000 บาท ยังไม่ได้บันทึกรายการ

ธ.ค. 30 จ่ายเงินสดซื้อชุดรับแขก 1 ชุด ราคา 9,000 บาท บันทึกในสมุดเงินสดโดยเดบิตค่าซ่อมแซม 9,000 บาท

ธ.ค. 31 รับเงินค่าเช่าบ้าน 1,000 บาท ยังไม่ได้ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภท โดยบันทึกรายการในสมุดเงินสดแล้ว

หากพบข้อผิดพลาดดังกล่าวก่อนการปิดบัญชี การแก้ไขจะทำโดยล้างรายการที่ผิดออกแล้วบันทึกรายการที่ถูกต้อง การแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวในสมุดรายวันทั่วไป จะเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

2536					
ธ.ค. 31	ค่าซ่อมแซม รถยนต์ แก้ไขรายการซื้อยางรถยนต์แต่ผ่านรายการไปบัญชีรถยนต์		2,800	-	2,800 -
	เงินสด ขาย ขายสินค้าเป็นเงินสด 2,010 บาท แต่บันทึกเป็น 2,001 บาท		9	-	9 -

สมุดรายวันทั่วไป

2530				
ธ.ค. 31	ค่าน้ำค่าไฟ		550 -	
	เงินเดือน			550 -
	จ่ายค่าน้ำค่าไฟแต่บันทึกบัญชีเงินเดือน			
	ลูกหนี้		6,000 -	
	ขาย			6,000 -
	บันทึกรายการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ			
	เครื่องตกแต่ง		9,000 -	
	ค่าซ่อมแซม			9,000 -
	ซื้อชุดรับแขกแต่บันทึกเป็นค่าซ่อมแซม			
	
	ค่าเช่ารับ			1,000 -
	รับเงินค่าเช่าแต่ยังไม่ได้ผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภท			

หากพบข้อผิดพลาดภายหลังการปิดบัญชีแล้ว ให้บันทึกรายการแก้ไขข้อผิดพลาดในวันที่ย้าย สำหรับบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายที่ผิดพลาดให้แก้ไขกับบัญชีทุนในกรณีที่เป็นกิจการค้าเจ้าของคนเดียว หรือแก้ไขกับบัญชีกำไรสะสมในกรณีที่เป็นบริษัท

สมุดตราสารที่ผิดพลาดข้างต้นได้มีการค้นพบในวันที่ 10 มกราคม 2537 การแก้ไขข้อผิดพลาดในสมุดรายวันทั่วไปเป็นดังนี้

สมุดรายวันทั่วไป

2536				
ม.ค. 10	ทุนหรือกำไรสะสม		2,800 -	
	รถยนต์			2,800 -
	แก้ไขรายการซื้อยางรถยนต์แต่ผ่านรายการไปบัญชีรถยนต์			
	ค่าเสื่อมราคาสะสม-รถยนต์		560 -	
	ทุนหรือกำไรสะสม			560 -
	คิดค่าเสื่อมราคารถยนต์ในปีก่อนสูงไป			

สมทรายวันทั่วไป

2537				
ม.ค. 10	เงินสด ทุนหรือกำไรสะสม ขายสินค้าเป็นเงินสด 2,010 บาทแต่บันทึกเป็น 2,001 บาท		9 -	9 -
	ลูกหนี้ ทุนหรือกำไรสะสม ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้ห้างทวี		6,000 -	6,000 -
	ทุนหรือกำไรสะสม ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญน้อยไป (5% ของยอดลูกหนี้)		300 -	300 -
	เครื่องตกแต่ง ทุนหรือกำไรสะสม ซื้อชุดรับแขกแต่บันทึกบัญชีค่าซ่อมแซม		9,000 -	9,000 -

ข้อสังเกต รายการวันที่ 7 กรกฎาคม 2536 บันทึกค่าใช้จ่ายผิดประเภท คือบันทึก รายการจ่ายค่าน้ำค่าไฟในบัญชีเงินเดือน ทำให้ค่าน้ำค่าไฟน้อยไป 550 บาท และเงินเดือนมากไป 550 บาท ซึ่งชดเชยกัน ไม่มีผลทำให้กำไรสุทธิผิดไป ดังนั้นเมื่อพบข้อผิดพลาดในงวดถัดมา (2537) จึงไม่ต้องแก้ไขรายการ

กิจกรรมการเรียนรู้ 3
การตรวจพบข้อผิดพลาดในการบันทึกบัญชีของงวดบัญชีก่อน จะทำการปรับปรุงอย่างไร จงอธิบาย

สรุป

บัญชีคุมยอดมีไว้สำหรับเปรียบเทียบกับยอดรวมของบัญชีแยกประเภทย่อยแต่ละบัญชี แบ่งเป็นบัญชีคุมยอดลูกหนี้กับบัญชีคุมยอดเจ้าหนี้ ยอดรวมของลูกหนี้และเจ้าหนี้ในบัญชีแยกประเภทย่อยต้องเท่ากับยอดคงเหลือในบัญชีคุมยอดลูกหนี้และบัญชีคุมยอดเจ้าหนี้เสมอ

สำหรับการแก้ไขข้อผิดพลาด ถ้าเป็นข้อผิดพลาดที่ค้นพบก่อนการปิดบัญชี การแก้ไขจะทำโดยล้างรายการที่ผิดออก แล้วบันทึกรายการที่ถูกต้อง แต่ถ้าเป็นข้อผิดพลาดที่ค้นพบหลังการปิดบัญชีแล้ว การแก้ไขบัญชีรายได้และบัญชีค่าใช้จ่ายให้แก้ไขกับบัญชีทุนหรือกำไรสะสม

การประเมินผลท้ายบท

1. สมุดรายวันเฉพาะคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร จงยกตัวอย่างสมุดรายวันเฉพาะมาอย่างน้อย 2 เล่ม
 2. ถ้ากิจการใช้สมุดรายวันเฉพาะแล้ว ต้องมีสมุดรายวันทั่วไปหรือไม่ ถ้าจำเป็นต้องมี จะใช้สมุดรายวันทั่วไปบันทึกรายการชนิดใด
-